

Kutilství dnes. Současná podoba svépomocné tvorby

24.10.2019 – 19.4.2020

Vernisáž ve středu 23. října v 17.00.

Výstava je připravena ve spolupráci se Sociologickým ústavem AV ČR.

Retromuseum Cheb

kutit

[ned., expr.] dělat drobné práce, zabývat se podomácku výrobou něčeho, opravami ap.: kutit celý den (na autě)

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost (1978/2003)

Jak naznačuje výše uvedený citát, kutilství není úplně jednoduché přímo a přesně definovat, protože do něj mohou patřit nejrůznější činnosti. „Dělat drobné práce“, ale i „zabývat se podomácku výrobou“ může mít mnoho podob. Kutilství zahrnuje nejrůznější aktivity, které mohou vykonávat v různých situacích různí lidé s různou mírou znalostí a zkušeností. Jednou ze silných a obecně sdílených představ o kutilství je, že se jedná o spíše mužskou záležitost. I proto se pro lidi, kteří kutí, používá v češtině téměř výhradně slovo „kutil“. Ačkoli lze ženskou verzi snadno vytvořit přechýlením, o „kutilkách“ najdeme zmínku jen výjimečně. Kutění se ale věnují staří i mladí, muži, ženy i děti a kutilství zajímavým způsobem překračuje řadu dichotomií, sfér naší každodenní existence, které máme tendenci vnímat jako od sebe oddělené, ať už jde o práci a volný čas, výrobu a spotřebu, nebo právě sféry mužského a ženského.

Co všechny kutilské aktivity spojuje, není ani tak, kdo je provádí, ale spíše skutečnost, že je provádíme tzv. svépomocí, tedy vlastní silou, vlastními prostředky bez cizí, zejména oficiální účasti a pomoci. Pro kutění je zároveň stejně důležité a typické i to, že jde manuální aktivity, při kterých buď něco nového vzniká, nebo něco opravujeme, předěláváme, abychom to mohli dále využít buď my, nebo někdo z našich blízkých či známých. Kutilové a kutilky kutí z nejrůznějších důvodů, ale jejich činnost vždy zahrnuje vytváření, úpravy a opravy dekorativních a užitných předmětů každodenní potřeby a spotřeby a nejrůznější úpravy soukromého, poloveřejného a někdy i veřejného prostoru. Všimněme si, že lidé nekutí, aby vydělali peníze. To nutně neznamená, že kutilství nemůže být součástí směny (ve formě darů či protislužeb) a vzájemné výpomoci. Jen to znamená, že pro kutilství není primárním cílem zisk. Kutilství je tedy svépomocná tvůrčí činnost, která má nejen bohatou a dlouhou historii, ale je pevnou součástí každodenního života řady lidí i dnes.

Kutilská dílna v autokempu (foto: autorský tým)

Výstava představuje současnou podobu této svépomocné tvorby, jak jsme ji zaznamenali v průběhu výzkumu, který probíhal mezi roky 2018 a 2019 v severozápadních Čechách, zejména na Chebsku a okolí. Výzkum a zejména rozhovory, které jsme v jeho rámci vedli s kutilkami a kutily, nám umožnil identifikovat devět klíčových ohledů současného kutilství – morálku, zdraví, tvořivost, nutnost, inspiraci, schopnosti, prostory, postupy a materiály. Výstava je proto rozdělena na devět částí, z nichž každá představuje právě jeden z těchto klíčových ohledů. Ty se nicméně ve skutečnosti překrývají a jejich prolnutí určuje, jak současné kutilství vypadá, jak mu kutilky a kutilové rozumí, jak jej prožívají a co vlastně vytvářejí, kdy, kde, z čeho a proč. Z toho důvodu jsou sice jednotlivé vystavené materiály – samotné kutilské výrobky, drobné kutilské příběhy doprovázené fotografiemi, výroky kutilek a kutilů, ale i kutilské příručky, časopisy a návody – rozděleny tak, aby jednotlivé ohledy současného kutilství ilustrovaly, zároveň aby však neznemožňovaly návštěvníkům nacházet vlastní propojení a souvislosti.

Kozel vyrobený z březového dřeva (foto: Tomáš Princ)

Lahve od okurek bývaly žádaným materiálem na výstavbu skleníků (foto: autorský tým)

Přehoz a polštáře vznikly kombinací známých technik a materiálu, který byl po ruce (foto: autorský tým)

To mi bylo asi třicet. Tenkrát bylo moc práce, málo času a na nějaké traktůrek nebylo ani moc peněz. Tak jsem si udělal svůj. Sehnal jsem věci z kovošrotu, z burzy jsem koupil starého skútra, ze kterého jsem vyndal motor, starou zadní nápravu a plechy jsem posvařil, nářadí jsem měl svoje. A když už to potom jezdilo, což nebylo hned, to byl rok nebo dva, začal jsem vyrábět pluh, radlici, vlečku, které jsem zavěsil za traktor. Aby to motor utáhl, traktůrek má dvě převodovky. A kdyby se přeci něco porouchalo, mám k němu dva náhradní motory. Ten traktůrek jede tak rychle, že kdybyste mu chtěli stačit, musíte pěkně rychle utíkat. (Kutil, 80 let)

Kutilský traktůrek (foto: Tomáš Princ)

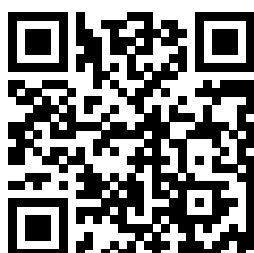
Výstava vznikla jako součást projektu NAKI II *Kutilství a jeho význam pro českou národní a kulturní identitu: současný stav, socio-kulturní a historicko-politické souvislosti, typologie a využití potenciálu pro místní rozvoj*, financované Ministerstvem kultury ČR (č. projektu DG18P02OVV022) a řešeného Sociologickým ústavem Akademie věd České republiky, v.v.i. <http://kutilství.soc.cas.cz>

Otevírací doba:
úť-ne, 10.00-17.00

Retromuseum Cheb
pobočka Galerie výtvarného umění v Chebu
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 17, Cheb
T: +420 731669912, www.retromuseum.cz

K výstavě vychází publikace nazvaná *Kutilství: drobná mozaika svépomocné tvorby*, která je v elektronické podobě volně dostupná zde: www.soc.cas.cz/publikace/kutilství

Galerie výtvarného umění v Chebu
příspěvková organizace Karlovarského kraje
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 16, 350 02 Cheb
T: +420 354 422 450, info@gavu.cz, www.gavu.cz

Výstavní program GAVU Cheb je podpořen z grantového programu MK ČR. V roce 2019 vydala Galerie výtvarného umění v Chebu. Text Petr Gibas a kol. Grafika Tereza Hejmová. Tisk Dragon Press, s. r. o., náklad 1000 ks.

GAVUCHEB

Retromuseum

KARLOVARSKÝ
KRAJ

MINISTERSTVO
KULTURY